

**AMAZWI ENDUDUZO KANGQONGQOSHE WEZOKUTHUTHA,
UKUPHEPHA NOKUXHUMANISA UMPHAKATHI KWAZULU-NATAL
UMNUZ WILLIES MCHUNU ENKONZWENI YOMNGCWABO
EMTUBATUBA NGESONTO MHLAKA 22 APRIL 2012.**

Mphathi wohlelo;
Ozakwethu kwiKhabhinethi laKwaZulu-Natal;
Amalungu esiShayamthetho akhona;
Imeya yesiFunda uThungulu;
Amakhensela wonke akhona;
Abefundisi;
Izinhlaka zonke zomphakathi ezikhona;
Abemithombo yezindaba;
Ngokukhethekile ngibingelele umindeni esihlangene ngawo lapha;
Bese ngibingelela umphakathi wonke;

Ngithi sanibonani.

Masiqale ngokubonga ukuthi egameni likaHulumeni wesifundazwe omelwe umNyango wezokuThutha KwaZulu-Natal, sithole leli thuba lokuba yingxenyeye yale nkonzoyokuphelezela umfowethu uMzilankatha osishiye ngokuzuma futhi ngendlela ebuhlungu.

Uma umuntu ehambele inkonzoyenjengalena kuba yilapho ezibuza khona ukuthi ngempela kungani impilo iba nesihluku esingaka? Ngineqiniso ukuthi lo mbuzo iningi lethu lisazibuza wona nanamhlanje.

Ngiyazi ukuthi imindeni yombili - owaKwaMpanza nowaKwaNcube kanye neNdlunkulu kaZulu, kanye nomphakathi nje wonke, balokhu bezibuza lo mbuzo kusukela kwenzeke le nhlekelele ngoMsombuluko ebusuku.

Noma ngabe asikakwazi ngokusemthethweni okuyimbangela yangempela yengozi njengoba uphenyo lusaqhubeka, kodwa kuyishwa elikhulu ukuthi njengesizwe sisaloku silahlekelwa ngabantu abanjengomfowethu u-Tim - esidinga ukubasebenzisa ekwakhiweni kwemiphakathi yakithi. Yinto engamukeleki ukuthi abantu abanjena balahlekelwe izimpilo zabo ngalolu hlobo.

NjengoHulumeni wesifundazwe sikuzwile ukuhlokoma okubekhona ngemuva kwale ngozi njengoba ibibandakanya imoto enelambu eliluhlaza. Siyazi ukuthi kuningi ukuphawula osekubekhona mayelana nokusetshenziswa kwamalambu aluhlaza emigwaqeni yethu.

Nokho-ke ngicabanga ukuthi mhlambe bekungaba kuhle ukuthi umuntu ahloniphe umfowethu u-Tim kanye nomndeni wonke waKwaNcube, ngokuthi akugweme ukusebenzisa le nkonziso njengesigcawu senkulumo-mpikiswano ngalolu daba lwama-blue light. Siyazi phela ukuthi baningi abathanda ukusebenzisa izimo ezinjengalezi ukufeza izinhloso zabo mhlambe zepolitiki noma okunye.

Kodwa-ke njengoNgqongqoshe wezokuThutha nokuPhepha koMphakathi ophinde asebenze njenge Leader of Government Business, ngingasho bantu bakithi ukuthi njengoHulumeni wesifundazwe besivele sesiqalile ukulisebenza udaba lwezimoto zama-blue light. Ngikhuluma nje sengike ngahlangana nawo wonke amaphoyisa alolu phiko lwama-VIP akwa SAPS, lapho besixoxa nabo sikhumbuzana ukuthi yikuphi okumele nokungamele kwenziwe uma behamba ngalezi zimoto.

Futhi asigcinanga lapho ngoba sisazoqhubeka sihlangane nabo bonke laba abanye abanegunya lokusebenzisa ilambu eliluhlaza, njengalaba abahamba nezimeya nezinye izikhulu zaHulumeni.

Kuyisifiso sami-ke futhi ukugcizelela nje kubantu bakithi ukuthi nathi njengesigungu sikaHulumeni, asikwazi ukukhululeka uma kunabantu abangaziphathi kahle emgwaqeni bebe behambisa thina. Asikwazi ukukhululeka uma kanti nathi izimpilo zethu zibekeka ebucayini sibe sihamba nabantu esithi yibona abasivikelayo.

Ngakho-ke ngeke singalusukumeli loludaba njengoba kubonakala ukuthi kukhona okuphumayo esandleni.

Noma singeke sisamvusa umfwethu u-Tim, sifisa ukudlulisa ukuxolisa emndenini waKwaMzilankatha ukuthi nakuba siwuhlonipha futhi siyazi inhloso yokuza kwethu lapha, okuwukududuza wona ngokulahlekelwa kwawo, kodwa siyaphoqeleka ukuba sisebenzise leli thuba ukukhuluma nomphakathi ngale ndaba yezingazi zomgwaqo esezisifakela amahloni kulesi fundazwe.

NjengomNyango wezokuThutha noHulumeni waKwaZulu-Natal jikelele kusimangazile okwenzeke emigwaqeni yethu kusukela ngempelasonto kuze kube uMsombuluko okwenzeke ngawo isigameko salapha eMtuba.

Njengoba silapha nje namhlanje, izolo besiseMandeni endaweni yaseMangethe lapho besingcwaba khona izingane ezintathu ezashayiswa yimoto zizihambela ngaphandle komgwaqo ngolwesiHlanu olwedlule.

Ifu elimnyama belengame izingane ezincane kulempelasonto edlule njengoba kuthe nangeSonto sathola imibiko yokuthi e-Mariannahill nakhona kunemoto evele yashayisa izingane ezinhlanu zomndenini owodwa kwathi eyodwa yashonela khona lapho ezinye zalimala.

Sithe sisakhuza umhlola ngalezi zigameko, saphinda sagqemeka olunye udume-ke futhi ngoMsombuluko ngenkathi silahlekelwa ngabafowethu ababili okunguThembinkosi Mpanza obeyiphoyisa ebeliqapha iSilo samaBandla kanye nomfowethu u-Tim sonke ebesimazi njengoqweqwe lwentatheli, abashone engozini yalapha eMtuba.

Ngiyaye ngisho-ke mina ukuthi uma sikhuluma kanjena sisuke sibalula nje lezo zigameko ezibe ngezigqamile mhlambe zaze zabikwa kakhulu emithonjeni yezindaba. Kodwa siyazi ukuthi kukhona nezinye izingozi ezenzekayo usuku nosuku emigwaqeni yethu ezidlula nemiphefumulo yabantu bakithi.

Yikho lokhu mphathi wohlelo nabefundisi bami okuye kwenze ngithi noma ngingeyena umuntu owazi kakhulu iBhayibheli ngezahluko namavesi njengani nina okuwumsebenzi wenu ukushumayela ivangeli, kodwa kungasiza ukuthi ezimweni ezinjengalezi umuntu athinte ezindaweni ezithile emavesini eBhayibheli.

Indaba engithanda ukuyibalula yilena eku -Isaya 5: 1-7, lapho kuthiwa: “Nganginesivini sewayini egqumeni elivundileyo lapho ngangitshale izithombo zekhethelo. Ngangethembe ukuthi sizothela ama-gilebhisi amnandi, kepha sathela amuncu. Manje-ke nina bantu yahlulelani phakathi kwami nesivini sami. Yini okumele yenziwe ngesivini sami engingakwenzanga”?

Bafowethu nodadewethu, le ndaba ingithinta kakhulu ngoba njengoba silapha nje namhlanje, ngikholwa ngukuthi akekho ongaphika ukuthi njengoHulumeni senza konke okusemandleni ukutshala imbewu yekhethelo kwezokuphepha emigwaqeni, kodwa sibona abantu bakithi besinikeza izithelo ezimuncu njengoba sisahambela izinkonzo ezinjengalezi.

Siyazibuza-ke ukuthi ngempela kungani kuthi lapho sithembe ukuthi sizothola izithelo ezimnandi kepha sithole ezimuncu kanje? Siyazibuza ukuthi ngempela kanti kwakhala nyonini emigwaqeni yethu? Kungani abantu bakithi beqhubeka nokuphendula imigwaqo yethu ibe isigodi sokufa?

Kuyasikhathaza-ke futhi ukuthi konke lokhu kwenzeka ngenkathi siphuma emaholidini ePhasika lapho sibone ukwehla okumangalisayo kwesibalo sabantu abafa ezingozini zomgwaqo. Lokhu okwenzeke muva nje kwenzeka ngesikhathi sesithi sifuna ukuqinisa kakhulu, sakhele phezu kwalesi sisekelo sezibalo zangePhasika.

Nokho-ke njengoHulumeni nomNyango wezokuThutha KwaZulu-Natali sifisa ukuqinisekisa abantu balesi sifundazwe ukuthi angeke siphele amandla. Siziqhubeka siqinise imikhankaso yethu yokulwa nezingozi zomgwaqo, siqinise ukusebenzisana nemiphakathi kanye nezinye izinhlaka ezahlukene ngaphansi kohlelo luka-Operation Val'ingozi.

Siziqhubeka siqwashise abantu bakithi ukuthi makungathi uma kukhulunywa ngezibalo zezingozi kube sengathi kukhulunywa ngezinombolo nje. Kumele sazi ukuthi kusuke kukhulunywa ngabantu osekuthe ngokudlula kwabo emhlabeni kwaba noshintsho emindenini yabo.

Phela siyazi ukuthi izingozi lezi ziqotha imvamisa abantu abasuke beya emsebenzini noma beyofuna wona umsebenzi. Lokhu kusho ukuthi ngezingozi kuhamba abantu abondla imizi kusale izintandane ezigcina seziwumthwalo kaHulumeni ngezibonelelo.

Izingozi zithatha izingane zethu ezisuke zisafunda isikole, okusho ukuthi zisuke ziyikusasa lalowo mndeni wakubo. Izingozi zisibuyisela emuva kakhulu njengesizwe.

Awucabange nje ngemali engaphezulu kuka-R60 billion echitheka ngezingozi zomgwaqo minyaka yonke ezweni lethu. Yingakanani nje intuthuko yengqalasizinda engenziwa ngale mali?

Okunye futhi esikusekela ngokuphelele, ngukushintsha kwe-National Prosecuting Authority (NPA) indlela ababheka ngayo amacala athinta ukufa kwabantu emgwaqeni.

Kuyinkolelo yethu ukuthi amacala okubulala ngokungenhloso kumele athathwe njengawokubulala uma kubonakala ukuthi abantu babulawe ubudedengu bomshayeli okufanayo nokwenza into ngamabomu noma ngenhloso.

Kodwa mhlambe kusazofuna umuntu abheke ukuthi singazinxenxa kanjani izinkantolo zakithi ukuba zibe nezinqumo ezifanayo phela uma zisebenza amacala omgwaqo afanayo.

Uyabona nje, nakuba sikuhlonipha ukuzimela kwezinkantolo, kodwa kuyasidida ukuthi kunabantu abanikwa izigwebo ezilula lapha esifundazweni sakithi ngakolunye uhlangothi ko-Western Cape kube nabagwetshwa iminyaka ngokufa kwabantu ezingozini zomgwaqo.

Kuyosithokozisa kakhulu-ke ukubona yonke imiphakathi isukuma iba ngasohlangothini lwethu uma silwela ubulungiswa kulolu daba.

Masibonge kakhulu nokho ukuthola ithuba lokuba kesiphefumule nathi singuMnyango wezokuThutha noHulumeni wesifundazwe esimweni esibuhlungu kangaka esinehlele mndeni waKwaNcube kanye neKwaZulu-Natal yonke. Siyaphinda siyabonga ukuba yingxenye yale nkonzo yomngcwabo womfowethu obenamagalelo amahle kangaka emphakathini wakithi.

Siyazi ukuthi noma ngabe yikuphi esingakwenza nesingakhuluma njengoHulumeni kulesi sikhathi esinzima kanjena, okusempeleni awekho amagama nempahla okungavala isikhala somuntu ekhaya. Siyazi futhi ukuthi amalungu omndeni esizowaduduza yiwona asenkingeni enkulu ngoba kuwona kufana nokuthi kuxebuke inyama.

Masinxuse-ke umphakathi wakithi ukuba uthathe lesi sehlo njengethuba lokuba wonke umuntu azibophezele ukuthi akukho ngozi yomgwaqo eyokwenzeka ngenxa yakhe. Masizibophezele ukuthi sizokuba ngamanxusa ezokuphepha emgwaqeni yonke indawo lapho sihamba khona.

Sengathi iNkosi ingasigcina isiphephise kusuka manje siqhubeke njalo size sibone unyaka ozayo neminye elandelayo.

Ngiyabonga